

Kakšne so bile včasih ure?

Kdo od nas si ne želi lepe žepne ali zapestne urice? Skoraj gotovo pa jo marsikdo od vas že ima. Odrasli ljudje bi pa kar težko hodili po svojih poslih brez tega važnega časomerilca. V starih časih je bilo pa to čisto drugače, takrat so smatrali uro za najbolj redko dragocenost. Kako so forej nastale ure?

Najstarejši narodi so se ravnali po soncu: v starem Rimu so imeli **sončne ure**, ki so bile postavljene na vseh javnih trgih; razen tega so pa imeli še posebej v ta namen nastavljenega klicarja, ki je v določenih razdobjih glasno oznanjeval dnevni čas. Včasih seveda je bilo pa tudi slabo vreme, zakaj tudi na sončnem jugu ne sije vedno sonce. Takrat kajpada niso mogli videti sence, ki jo je metal kazalec sončne ure na ravno ploskev.

Tako je iznašel v Evropi, okoli 150 let po Kristovem rojstvu, neki Grk **vodno uro**, ki so jo pa poznali Kitajci že 3000 let. Ta ura je bila zelo preprosto sestavljena. Velika posoda z vodo je imela na dnu majhno odprtino, iz katere je v tankem curku počasi odtekala voda. Posebno, tej posodi odgovarjajoče merilo je kazalo vsebino vode in pa tudi čas. Na enak način so napravili pozneje tudi **peščeno uro**. Te ure so tudi krasili z različnimi umetniškimi okraski; kalif Harun al Rašid, o katerem pripovedujejo toliko pravljic in pripovedk, je podaril cesarju Karlu Velikemu okoli l. 800. vodno uro z zelo umetnim mehanizmom. Ob vsaki uri se je odprlo na tej pripravi dvanajest vratc, iz katerih je prihajalo dvanajest jezdecev, ki so zaigrali viteško igro in nato zopet izginili skozi vratca v notranjščino. Poleg tega so padale med bojno igro železne kroglice na neko pločevino in naznanjale z udarci število ur.

Okoli l. 1000. so iznašli **prve ure s kolesi, kolesjem, utežmi in kazalci**, ki so bile zgrajene na isti osnovi, kakor so naše današnje, samo da so bile precej okorne in niso šle preveč natanko. Toda zadostovale so vseeno, saj niso bili ljudje več odvisni od sonca, pa tudi stalne postrežbe ni bilo treba pri njih, kakor so jo potrebovale vodne in peščene ure; šle so mehanično naprej.

Prve ure so bile seveda zelo dragocene in so si jih mogli privoščiti le mesta in cerkve. V Franciji imamo še danes velike ure, ki so bile narejene okrog l. 1300. Leta 1500. je iznašel norimberški ključavničarski mojster Peter Henlein prvo **žepno uro**. Bilo je to nekaj posebnega, da je lahko človek nosil uro sam s seboj. Žepne ure so bile iz železa, pozneje so jih krasili z dragocenimi slikami. Izdelovali so jih tudi v obliki križev, jajc, želodov itd. Neki škof je dobil takrat v darilo uro, ki je bila tako majhna, da jo je lahko spravil v votel prstan. Nekdo drugi je zopet imel uro vdelano v ročaj palice.

Bagata okrašena, pozlačena ekvatorska sončna ura. Augsburg, 1720. Na spodnji plošči večni koledar

Poslej se je širila urarska obrt preko vseh dežel in povsod so znašli kaj novega in izpopolnili staro obliko. Vedno pa so polagali veliko važnost na umetniško izdelavo in okrasitev. Izdelovali so stenske ure, ki so imele na kazalnikih naslikane pestrobavne pokrajinske slike; iz ene ure so skakali majhni možiči, ki so delali čudovito zavite kretnje. Iz druge je zopet zadonela godba, bile so to **prve ure z godbo**, ki so prišle zlasti do velike veljave za naših dedov in pradedov. Tudi žepne ure so imele mehanizme z godbo. V zbirki Amerikanca Pierponta Morgana je bila ura v obliki samokresa; iz cevi je vsako uro skočil ptiček in med frfotanjem s krili zapel drobno pesemco. Sicer pa imajo danes vsa večja mesta v Evropi svoje posebne muzeje za ure, kjer si boste lahko kdaj ogledali vse različne umotvore urarske obrti.